



Ræða flutt í hófi til heiðurs Davíð Stefánssyni á 60 ára afmæli hans, 1955.

Bjarni Benediktsson – Stjórnmal – Davíð Stefánsson – Skáldskapur – Rekstrarreikningar

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Ræður og greinar 1940-1965
Askja 4-2, Örk 8

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Röðin í höfuð, sem Þav. Stef. var haldin
til hirtunar á sexhugapunkti hans.

Lesbók Mbl.
1955, bls. 46-47.

Egill Skallagrímsson, hinn fyrsti af stórskáldum Íslands, sagði skáldgáfu sína vera "íprótt vammí firða".

Þessari íprótt beitti hann til að kveða burt sorg og hugarangur, þegar raunir heimsins voru að því komnar að yfirþyrma hann. Með svipuðum hætti má segja, að skáldskapurinn hafi verið íslenzku þjóðinni raunaléttir á löngum öðum einangrunar og niðurlægingar. Vegna ytri aðstæðna var það og þá svo, að ^{hættu} ~~einu~~ tilbrigðin frá daglegu striti voru þau, að menn iðkuðu orðsins list og þá einkum ljóðagerð. Að þeirri íprótt beindist megin andans-kraftur þjóðarinnar.

Því miður er íslenzkri ljóðlist svo varið, að fáir aðrir en sjálfir við getum notið hennar, enda verða þýðingar á verkum, þar sem orðin sjálf, rím þeirra og hrynjandi ráða jafn miklu býsna bragðdaufar. Samanburður við skáld annarra þjóða í þessum efnum verður því erfiður, en nær er mér að halda, að leitun sé á þeim Íslending, er efist um, að beztu ljóðaskáld okkar skari fram úr skáldum annarra þjóða.

Á síðustu áratugum hafa viðfangsefni þjóðarinnar orðið viðtækari en fyrr. Öllum góðum Íslendingum er það gleðiefni, að í þeim höfum við með margvíslegu móti sýnt, að við stöndum

annarra þjóða mönnum fyllilega á sporði. Hins vegar hefur því heyrzt fleygt, að sjálfri ljóðlistinni, sem var höfuðviðfangsefni margra helztu andans manna okkar um langan aldur, væri nú ekki sinnt sem áður.

Samanburður á milli skálda á ólíkum tímum er erfiður og sannarlega ekki á mínu færi, enda hefur reynslan sýnt, að eftirtíminn lítur oft töluvert öðrum augum en samtíðin á þessi sem önnur mannanna verk. Þó hygg ég, að enginn ágreiningur geti verið um, að meðan að uppi er skáld á borð við Davíð Stefánsson, þá eigi Íslendingar ekki aðeins frambærileg skáld, heldur stórskáld, sem eru örugg sönnun þess, að ljóðlistin á enn ágæta iðkendur hér á landi. Þeir, sem aðrar listgreinar stunda, eiga raunar hægara með að bera hróður okkar út um heim, og hefur þó hið ljóðræna leikrit Gullna hliðið farið í þeim efnum fram úr flestum öðrum íslenskum listaverkum. En Davíð er ekki fyrst og fremst fulltrúi Íslands út á við. Mikilsverðast er, að hann heldur uppi hróðri nútímans gagnvart fortíð okkar. Hann sýnir, að enn kunna Íslendingar að beita þeirri íþrótt, er Egill Skallagrímsson hóf til vegs á landi hér.

Yrkisefnin eru að vísu ólík hjá þeim Agli og Davíð. Útþráin og löngunin til glæstra æfintýra er þó báðum í blóð borin og Davíð hefði getað tekið undir fögnuð Egils, er hann kvað:

"Þat mælti mín móðir,
at mér skyldi kaupa,
fley og fagnar árar",

læg æfintýri þá hefur hann á þessari efnis-
hyggjunnar öld ekki einungis orkt um verald-
lega hluti. Hann hefur sannarlega ekki gleymt

þeim *himnum*

"mikla, eilífa anda,
sem í öllu og alls staðar býr".

Á virðingu fyrir gáfunni, sem þessi
andi hefur gefið honum, hefur Davíð gætt þess
að láta íbrótt sína ætíð vera vammí firða. Sú
gáfa er svo mikil og Davíð hefur beitt henni
þannig þjóðinni til gagns og gleði og aukins
skilnings á sjálfri sér, að ekki aðeins hefur
enst, svo sem við vitum, til að varpa ljóma
yfir nafn hans í hugum núlifandi Íslendinga,
heldur trúum við því, að svo verði langt fram
í aldir og Davíð Stefánsson verði ætíð talinn
meðal fremstu ljóðskálda Íslands. Það er sannfæring
okkar, að Davíð hafi með verkum sínum unnið sér
dvöl á ódæmsakri með öðrum höfuðskáldum Íslendinga,
allt frá Agli Skallagrímssyni til Einars Benedikts-
sonar. Veit eg, að Davíð muni á sínum tíma una sér
vel í þeim hóp, en þó vonum við, að sem lengst
megi líða þar til hann hverfur þangað, að hann
eigi enn langt og farsælt framundan okkar
meðal á þessu hverfula, tilbreytingarsama jarðlífi,
sem hefur þó ætíð það til síns ágætis, að mikill
skáld skortir hér aldrei yrkisefni.

*at í söluverðum þessum skáldum mi
þessum söluverðum og þessari skáldum
er ætíð hafa gætt þess
að láta íbrótt
sína vera vammí
firða.*

*hefur þó a.m.k. þat
sei til ágætis at veita
skáldum þessum fjölbreyttari
gæðisefni en þau ætta
verit öruge, um handan
vit Gullna blitit eftir
þessum frægu, sem um
hafa þessum horist.*

*sem þessum söluverðum þessum skáldum mi
þessum söluverðum og þessari skáldum
er ætíð hafa gætt þess
að láta íbrótt
sína vera vammí
firða.*